

SOSYAL SORUNLAR

SOSYAL SORUN

Sosyal sorun, toplumsal düzeni, potansiyel olarak ya da doğrudan tehdit ettiği algılanan bir toplumsal olgu ya da durumdur.

Bir Durumun Sorun Olarak Kabul Edilebilmesi İçin Gerekli Özellikler

- Sorunun tanımlanabilir olması
- Belli değerlere ya da çıkarlara tehdit oluşturması ya da öyle algılanması
- Ortadan kaldırılmaya veya **en azından** azaltılmaya elverişli olması

Ortak Duyu

Toplumun tümüne ait ortak düşünceyi ifade eder (her zaman çoğunluğa ait olsa da tümünü içermeyebilir). Katı bir inancı da içerebilir. Ortak duyunun altındaki gerçekler de irdelenmeye çalışılmalıdır.

Sorunun Ele Alınmasında Bakış Tarzları

- Bütüncül yaklaşım
- Parçalı yaklaşım
- Modern yaklaşım
- Postmodern yaklaşım

Sosyal Politikalar

- Toplumsal sorunlarla ilgili pek çok politikadan söz edilebilmektedir.
- Sosyal politikaların kapsamı (aile, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, yoksulluk, konut vb.) önemlidir.

Toplumsal Sorunların Özellikleri

- Bir toplumsal sorun objektif olarak deneyimlenebilir ve ölçülebilir.
- Toplumsal sorunlar çeşitli faktörlerin etkisiyle öznel olarak da değerlendirilebilir.
- Toplumsal sorunlar dinamiktir; devamlı değişme halindedir.
- Değişme, aynı toplum içerisinde yeni toplumsal sorunlara yol açabilmektedir.
- Değişme, aynı zamanda mevcut problemlerin niteliğini değiştirebilmektedir.
- Belirli bir toplumsal sorun, belirli bir dönemde ortaya çıkarken, sonraki dönemlerde önemini yitirebilir veya ortadan kalkabilir.
- Sosyal problemler belli bir gruba, sınıfa, toplumsal cinsiyete vb. özgü olarak ortaya çıkabilmektedir.
- Dar bir sosyal gruba yönelik olabileceği gibi tüm ülkeyi de kapsayabilmektedir.
- Toplumsal sorunların yoğunluğu ve etkisi farklılaşabilir.

- Yoğunluk ve etki, hem sorunu yaşayan hem de kamuoyu açısından ele alınabilir.
- Bazı sorunlar ilgili kesimlerde yoğun olarak hissedilirken toplumun kalanı tarafından az ilgi çekebilir.
- Bir grubun yoğunluğunu ve etkilerini hissettiği olgu veya durumun toplumsal sorun olarak tanınması "güç" kavramına göre değişmektedir.
- Bazı durumlar fark edilirken diğerleri görmezden gelinebilir.
- Aynı zamanda, toplumda bir grup için sorun olarak tanımlanan bir olgu, bir diğer grup için çözüm sayılabilir.
- Bu noktada grupların hangisinin daha etkili olduğu önemlidir.

Toplumsal Sorunların İncelenmesinde Yöntem

- Metodolojik bağlam sosyal problemlerin incelenmesine ilişkin olarak ele alınmaktadır.
- Yöntemsel süreç hem sosyal problemlerin incelenmesine yönelik geniş tasarımı hem de veri toplama ve analizini içerir.
- Bir problem incelemesi, yalnızca olgunun sosyolojik incelenmesini değil aynı zamanda daha geniş bir bakışla, sosyal politikaların uygulanmasına yönelik olarak da tasarlanmasını içerir.
- Sosyal politika önünde sonunda "olumlu yönde" de olsa, topluma müdahale anlamına geldiği için ilgili konuda oldukça dikkatli ve hassas olmak gerekir.

İlgili Konuda Dikkate Alınabilecek Araştırma Türleri

- Örnek olay incelemesi
- Anket
- Saha araştırması
- Diğer incelemeler (sözlü tarih, metin incelemesi vb.).

Bir Sosyal Problemin İncelemesinde Aşamalar

1. Aşama:

Sosyal problemin ayırt edilmesi: Problemin nitelikleri; ortaya çıkışı; aktörler, liderler; probleme farklı kesimler tarafından yaklaşım vb.

2. Aşama:

Ayırt edilen problemin veri toplama ve analizlerle desteklenmesi: Çeşitli araçlar ve teknikler yardımıyla veri toplanarak ayrıntılı analizler yapılabilir.

3. Aşama:

Kamuoynun yaklaşımı: Bu aşamada hem devletin (yasalar, uygulamalar, bakışlar vb.) hem de kamunun (medya, STK'lar, başka aktörler vb.) bakışı incelenir. Hem devlet hem de kamu tarafından sorunun içsel-leştirme veya dışsallaştırma boyutlarına dikkat çekilir. İlk iki aşamanın çıktıları da dikkate alınarak problemin mevcut durumu sergilenir.

4. Aşama:

Uygulamaya dönük stratejilerin geliştirilmesi: Demokrasi ve insan hakları çerçevesinde uygulamaya dönük çözüm önerileri geliştirilmesi ve muhtemel sonuçlarının değerlendirilmesidir.

Sosyal Problemlerle İlgili Olarak Sosyolojinin Rolü

- Toplumsal incelemede geniş bir çeşitlilikte metodolojik araçlara başvurabilmesi
- Sosyolojik imgelemi kullanması
- Toplum felsefesini ve teorisini dikkate alarak farklı müdahale yollarını gözden geçirmesi ve uygun politika önerileri dikkate alması ve politikaların muhtemel olumlu ve olumsuz sonuçlarını öngörebilmesi

TOPLUMSAL SORUNLARA İLİŞKİN YAKLAŞIMLAR (İLK BAKIŞLAR)

- Toplumsal Patoloji
- Toplumsal Düzensizlik (dezorganizasyon) Yaklaşımı
- Değer Çatışması
- Sapkın Davranış Yaklaşımı
- Etkileşimciler
- Fonksiyonalist Yaklaşım

Toplumsal Patoloji

19. yüzyıl sonu ile 20. yüzyıl başında etkili olan bu yaklaşım, öncelikle yoksulluk, suç, bağımlılık gibi konularla ilgilendi. Bu sorunların nedenlerini toplumsal yapıda aramak yerine bireysel ve ailesel faktörlerle açıklamaya çalıştı.

Toplumsal Düzensizlik (Dezorganizasyon) Yaklaşımı

1920'lerde Chicago Okulu mensuplarının geliştirdiği bu yaklaşım, toplumda sürekli çözülme ve bağlanma süreçleriyle, geçici olarak düzensizliklerin görülebileceğinden hareket ederek, yoksul mahallelerde evsizlik, suç, şiddet vb. konular üzerinde durmuşlardır.

Değer Çatışması

1930'lu "Büyük Bunalım" yıllarında farklı kesimlerin ve grupların çıkar çatışmalarının ne tür bunalımlara yol açtığı üzerinde durmuşlardır. Bu yaklaşıma göre objektif bir durum, farklı kişiler tarafından farklı algılanabilir.

Sapkın Davranış Yaklaşımı

1930'lu yıllarda sosyal araştırmalara giren bu yaklaşım, 1950'li ve 1960'lı yıllarda oldukça yoğun olarak işlenmiştir. Anomi kavramında görüldüğü üzere, sapkın davranışlarının oluşumunda hem öznel hem de nesnel koşulları dikkate almışlardır ve nedenlerini açıklamaya girişmişlerdir.

Etkileşimciler

Bu yaklaşım 1920'li yıllarda Amerika'da mikro araştırmaların gelişmesiyle adını duyurmuştur. Etkileşimciler mikro düzeyde kullanılan dil, sembol, söylem vb. kodları analiz ederek toplumsal sorunları incelemeye çalışmışlardır. Günümüzde mikro düzeyde oldukça çeşitlenmiş analiz teknikleri aracılığıyla özellikle kültür alanında etkisini sürdürmektedir.

Fonksiyonalist Yaklaşım

Bu yaklaşım 1930'lar sonrası gelişmeye başlamış ve 1950'ler ile 1970'ler arasında oldukça yaygın olarak kullanılmıştır. Günümüzde de önemli savunucuları bulunmaktadır. Toplumsal yapının işleyişine işlevsel ve bütünsel açıdan bakan bu yaklaşım, toplumsal sorunların nasıl ortaya çıktığı ve toplumsal bütünleşmeye nasıl bir tehdit oluşturduğu üzerine odaklanmaktadır.

TOPLUMSAL SORUNLARA İLİŞKİN YAKLAŞIMLAR (GÜNÜMÜZDEKİ YAKLAŞIMLAR)

- Yaftalama (etiketleme)
- Çatışmacı Yaklaşım
- Eleştirel Yaklaşım
- İnşacı Yaklaşım
- Feminist Yaklaşım

Yaftalama

- 1950'ler sonrası gelişen bu yaklaşım **daha çok** dışlanma olgusu üzerinde durmuştur.
- Yalnızca sorunun kendisiyle ilgili değil, aynı zamanda içinde olan insanların ikinci bir sapkınlığa uğratılmasını inceleme konusu yapmışlardır.

Çatışmacı Yaklaşım

- Bu yaklaşıma göre toplumsal sorunlar sosyal sınıflar ve gruplar (cinsiyet, etnisite vb.) arasındaki çatışmadan kaynaklanır.
- Daha geniş düzeyde bu faktörlerle ilişkili olarak güç ve kontrol yapılarının ve eşitsizliklerin sorunlara yol açtığını belirtir.
- Toplumsal sorunların tanımlarının dahi politik, ekonomik ve sosyal açılardan güçlü olan gruplar tarafından yapıldığını savunurlar.
- Bu yaklaşıma göre en büyük toplumsal sorun sistemin kendisi ve bu sistemin yarattığı eşitsizliktir.
- Bu yaklaşım sorunların makro düzeyde yapısal nedenlere bağlı olduğunu ve bu yapısal nedenler dikkate alınmadan sorunları çözmenin zor olduğunu savunur.

Eleştirel Yaklaşım

- Kökenleri 1930'lara kadar gitmekle birlikte, 1970'lerde geliştirilmiş bu yaklaşım, Frankfurt Okulu yaklaşımından beslenmiştir.
- Bu yaklaşıma göre, toplumsal sorunlar politik ve ekonomik süreçlerle ilişkilendirilerek, ancak yapısal seviyede soyutlamalarla açıklama gücüne kavuşabilir.

İnşacı Yaklaşım

- 1970'lerde gelişen bu yaklaşıma göre sorunun kendisi önemli olmakla birlikte, esas olarak sorunun inşa edildiği ve yorumlandığı süreç önemlidir. Bu nedenle sürecin nasıl değerlendirildiği çözüm bulma açısından daha önceliklidir.
- Toplumsal sorunlar, çalışılması ve düzeltilmesi gereken objektif koşullar olarak değil; suç ve yoksulluk gibi baskıcı, adil olmayan koşulları oluşturan yorumsal süreçler olarak görülmektedir.

Feminist Yaklaşım

- Bu yaklaşım, diğer pek çok konuda olduğu gibi, toplumsal teorinin üretiminde ve toplumsal olguların incelenmesinde erkek egemen bakışın olduğundan ve kadın bakışının dikkate alınmadığından yola çıkarak, kadın yönelimli bir perspektif geliştirmeye çalışır.
- Başka yaklaşımlardan da yararlanarak, cinsiyet eşitsizliğine neden olan faktörleri öncelikli olarak dikkate alır.
- Feminist yaklaşıma göre, ataerkil toplumun kendisi toplumsal sorunların temelini oluşturmaktadır.

NÜFUSLA İLGİLİ SORUNLAR

- Nüfus oldukça geniş bir alanı temsil eder ve pek çok boyutuyla toplumun diğer sorunlarıyla bağlantılıdır.
- Nüfusla ilgili tartışmaların tarihi oldukça eskidir ve farklı değerlendirmelere konu olmuştur.

Nüfusla İlgili Sorunun Ortaya Konuşu

- Nüfus pek çok boyutuyla toplumsal sorunlarla bağlantılıdır.
- Nüfus artışı, nüfus azalması, göç ve yerleşim sorunları, yaşlanma, doğurganlık, aşırı tüketim ve çevre kirliliği vb. sorunlar nüfusla ilişkilendirilmiştir.
- Nüfusla ilgili pek çok yaklaşım ve kavramlardan söz edilebilir. Bunlar ancak nüfusun yol açtığı sorunlarla bir anlam kazanabilir.

Demografik Geçiş

Geleneksel toplumdaki modern topluma dönüşüm sırasında meydana geldiği belirtilen değişiklik. Yüksek doğum-ölüm oranlarından düşük ölüm-doğum oranlarına geçişe işaret etmektedir.

Doğurganlık Oranı

İki tür doğurganlık oranından söz edilebilir. Toplam doğurganlık oranı, belli **bir yıl** içinde, bir kadının hayatı boyunca yaptığı doğum sayısına göre, kaba doğum oranı da son **bir yılda** doğan çocuk sayısının toplam nüfusa göre hesaplanmasıdır.

Ölümlülük Oranı

Belirli bir zaman diliminde toplumdaki ölüm sayısının toplam nüfusa göre ölçeklendirilmesi.

Doğum Kontrolü

Nüfus kontrol mekanizması olarak doğum kontrol politikaları ve aile planlamaları geliştirilmektedir.

Bağımlı Nüfus

Çalışma çağında olmayan (genellikle 0-14 & 65+ yaş olarak belirtilen) nüfus ile çalışma çağında olmasına rağmen çalışmayan nüfus.

Aktif Nüfus

Çalışma çağında olan (genellikle 15-**64 yaş** arası olarak belirtilen) ve çalışan nüfus. Aktif nüfus oranının yüksek olması, işsizlik oranının düşük olduğu anlamına gelmektedir.

EŞİTSİZLİĞE DAYALI TOPLUMSAL SORUNLAR

Eşitsizlik, toplumdaki kaynakların, hizmetlerin, ve konumların oransız biçimde dağılması durumunu ifade etmektedir. Bu eşitsiz durum, yalnızca 'farklılık' kavramı ile açıklanamaz. İşlevselci, çatışmacı, feminist, etkileşimci yaklaşımlar, toplumsal eşitsizliğe farklı açıklamalar getirmektedir. Eşitsizlik, pek çok toplumsal sorunun temelini oluşturmaktadır. Bunlardan bazıları; tabakalaşma, ırkçılık, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve yoksulluk; bu ders kapsamında incelenecektir.

Tabakalaşma

- Toplumda birbirinin altında ve üstünde bulunmak üzere düzenlendiği düşünülen farklı sosyal grup katmanlarını ifade etmektedir.
- Tabakalaşma çalışmaları, bu farklı grup veya tabakaların birbirleriyle nasıl ilişkilendiklerine odaklanmaktadır. Bu ilişkilene biçimi, genellikle toplumsal eşitsizlik oluşturmaktadır.
- Tabakalaşmayı ekonomik sistemdeki konuma göre açıklayan yaklaşımlar bulunduğu gibi (Marksist - sınıf), çok-boyutlu faktörlerle açıklayan yaklaşımlar da bulunmaktadır (Weber- sınıf, statü ve parti)

Etnisite

Etnik gruplar, dil, din veya beslenme biçimleri gibi özgün kültürel özellikleri dolayısıyla diğer gruplardan ayrılan gruplardır.

İrk

Biyolojik olarak bir grubun belirli genetik özellik ve fiziksel özellikleri paylaşması olarak açıklanan ırk, sosyal bilimciler tarafından bir illüzyon olarak ele alınmaktadır. İrk, 'nesnel' değil, öznel bir sosyal, politik ve kültürel inşadır. Bir toplumun içerisinde farklı etnik gruplar ve ırklar arasındaki eşitsizlikler toplumsal sorunlar oluşturabilmektedir.

Etnisite ve İrka Dayalı Eşitsizlikler

Etnosantrizm (Etnomerkezcilik): kişinin kendi grup değer ve davranışlarının diğer gruplarından üstün olduğu inancıdır.

İrkçilik: Belirli ırksal veya etnik grupların ikincil olduğu inancıyla, onlara karşı yapılacak ayrımcı davranışların makul görülmesidir.

Ayrımcılık: Belirli grupların dışlanması, uzak tutulması (kurumlardan, mahallelerden, kişisel ilişkilerden, vb.)

CİNSİYETÇİLİK

Kişinin yalnızca cinsiyeti sebebiyle önyargı veya ayrımcılığa uğramasıdır. Sosyologlar, toplum ve kültürel etkiler tarafından belirlenen toplumsal cinsiyete odaklanmakta, ve toplumsal cinsiyet farklılıkları temelinde meydana gelen eşitsizliklere odaklanmaktadır. Toplumsal cinsiyet, belirli aktivite ve düşünce biçimlerinin meşru kılınmasına ve bir gruba diğer gruplar üzerinde imtiyaz verilmesine hizmet etmektedir. Pek çok sosyolojik kuram özellikle eğitim, ekonomik gelir ve istihdam alanlarında var olan toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini açıklamaya çalışmaktadır.

YOKSULLUK

- Yoksulluk literatürde mutlak yoksulluk ve görelî yoksulluk boyutlarına göre tanımlanmaktadır.
- Mutlak yoksulluk belli bir gelir düzeyinin altındaki durumu ifade ederken, görelî yoksulluk daha geniş düzeyde ülkenin koşulları, gelişme seviyesi ve toplumun diğer gelir grupları içindeki konumunu gösterir.
- Bu kısımla ilgili olarak fonksiyonalist, çatışmacı, feminist ve etkileşimci yaklaşımın görüşlerinden söz edilebilir.
- Ayrıca kavramsal düzeyde "yoksulluk kültürü", "sınıf-**altı**", "kent yoksulları", "madunluk" vb. kavramlar yoksulluk olgusuyla ilişkilendirilmektedir.

KENTLEŞME VE KONUT SORUNLARI

Kentleşme ve konut sorunları oldukça geniş bir çerçevede söz konusu edilmekle birlikte, bu ders kapsamında konut, kentsel hizmetlere erişim, kentsel yayılma, kentsel yenileme (dönüşüm) vb. sorunlar üzerinde durulacaktır.

Kentleşme ve Konut Soruna İlişkin Yaklaşımlar

Fonksiyonalist Yaklaşım

- Endüstrileşme ve kentleşme daha etkili, birbirine bağımlı ve üretken bir toplum oluşturma bakımından işlevsel olsa da, toplum için problematik olmuştur.
- Bu yaklaşıma göre, kentleşme, zayıflayan sosyal bağlara ve normların ortadan kalkmasına neden olmanın yanı sıra suç, yoksulluk, şiddet ve sapkın davranışa neden olmaktadır.
- Kentleşmenin ortaya çıkarttığı sorunlara dair işlevsel çözümler, aile ve okullar gibi mevcut kurumların sosyal bağları güçlendirmesini desteklemek olarak görülmektedir.

Çatışmacı Yaklaşım

- Bu yaklaşıma göre kentler ırksal, toplumsal cinsiyete dayalı ve sınıfsal eşitsizlikler temelinde oluşmaktadır ve toplumsal sorunlar bu sistem için doğaldır.
- Toplumsal sorunlar kentteki eşitsiz güç dağılımından kaynaklanmaktadır.

Etkileşimci Yaklaşım

- Bu yaklaşıma göre bir kentin ekonomik, kişisel ve entelektüel ilişkileri fiziksel alan üzerinden tanımlanamaz; aksine, burada ikamet edenler arasındaki ilişkilerin sayısı üzerinden belirlenir.
- Kentsel topluluklar ekonomik gelir, ırk/etnisite, veya göçmenlik statüsüne göre bölünmektedir. Bu, bireylerin izolasyonuna neden olmaktadır.
- Bu yaklaşıma göre, farklı mahallelerde oturan grupların deneyimlediği toplumsal sorunlar, diğer mahallelerde oturanlardan farklılaşmaktadır; ve bunun sebebi farklı mahallelere atfedilen farklı anlamlardır.
- Yakın zamanda, kentlerde dikkat çekici yatırımlar ve hizmetler sağlanmaktadır.
- Mevcut olarak gecekondular, kentsel yayılmanın getirdiği çevre tahribatı, kentsel hizmetlere erişimde eşitsizlikler ve dönüşümle ilgili sorunlar bulunmaktadır.

ÜLKE İÇİ VE ULUSLARARASI GÖÇLER

- Çatışmadan, savaştan, yoksulluk ve işsizlikten kaçma gibi sebeplerden dolayı insanlar bazı bölgelerden diğer bölgelere göç etmektedir.
- Göç, ülke içi (kırdan kente) olabildiği gibi uluslararası da gerçekleşebilmektedir (küreselleşme kavramı ile ilgili tartışılabilir).
- Dünya nüfusunun **%3'ünün** doğduğu ülkeden farklı bir ülkede yaşadığı öngörülmektedir (UNDESA, 2013).
- Ülke içi ve uluslararası göçün boyutlarında ve çeşitliliğinde meydana gelen büyüme; kimlik, ulus, vatandaşlık, çağdaş toplumların yeniden şekillendirilmesi, kentsel planlama, sosyal hizmet gibi tartışmalara neden olmaktadır.
- Göç; çarpık kentleşme, konut ve istihdam gibi sorunlara yol açabilmektedir.
- Aynı zamanda, göç eden nüfusun yaş, toplumsal cinsiyet, eğitim, etnisite gibi özelliklerine bağlı olarak toplumsal dışlanma, işgücü piyasası sömürüsü ve şiddet gibi sorunlarla karşılaşmasına neden olabilmektedir.

Göç Sorununa İlişkin Yaklaşımlar

Fonksiyonalist Yaklaşım

Göçün daha etkili ve üretken bir toplum üretmede etkili olduğu gibi aynı zamanda problematik sonuçları da olabileceğini, ve düzensiz göçün toplumun etkili bir biçimde işleyişini gölgeleyebileceğini öne sürmektedir.

Feminist Yaklaşım

Göçün olumsuz etkilerinin toplumsal cinsiyete göre özellikle kadınların **daha fazla** deneyimlediği savunulmaktadır. Göç eden kadınların konut, istihdam, eğitim ve sağlık hizmetleri, güvenlik gibi konularda daha büyük bir zorlukla karşılaştığının **altı** çizilmektedir.

Etkileşimci Yaklaşım

Özellikle kentleşmenin etkileriyle, göç eden nüfusun mevcut nüfusla olan etkileşiminin düşük düzeyde kaldığını vurgulamaktadır. Göç alan kesimlerin, yerleşim yerine hem fiziksel hem toplumsal olarak ayırık kaldığı belirtilmekte ve bu durumun sosyal izolasyona neden olduğu savunulmaktadır.

Türkiye'de Göç

- Ülke içi göçün Türkiye'de siyasal, sosyal ve ekonomik sorunlara yol açtığı söylenebilmektedir.
- Bu sorunlardan bazıları konut, istihdam, yoksulluk, altyapı ve ulaşım olarak açıklanabilir.
- 1950'ler sonrası gerçekleşen hızlı kentleşme sebebiyle göçmen yoksullar kentlerde gecekondu mahalleleri oluşturmuştur.
- Gecekondu bölgelerinin hem olumsuz (kaynak & zaman tüketimi, sağlık sorunları vb.) hem olumlu (sosyal güven, istihdam, konut sorununa çözüm getirmek gibi) yanları bulunmaktadır.

Aile ve Toplumsal Cinsiyetle İlgili Sorunlar, Aile İçi Şiddet / Kadına Karşı Şiddet

- Aile içi şiddet tüm ırk, etnisite, sosyal sınıf ve yaş gruplarında görülebilmektedir. Ataerkil kapitalist toplumun yarattığı eşitsizliklere dayanır.
- Eşler arası fiziksel şiddet, ebeveynlere karşı şiddet, çocuğa karşı şiddet olarak düşünülebilir. Yetişkin kadınlar, diğer aile üyelerine kıyasla aile içi şiddete daha sık biçimde maruz kalmaktadır.
- Feminist yaklaşıma göre aile içi şiddetin sebebi ataerkil aile kurumunun kendisinin de eşitsizliği yeniden üreten bir kurum olmasındadır. Kadına karşı şiddetin aile kurumu üzerinden tartışılıyor olması bile problematik bulunmaktadır.
- Kadına karşı şiddetin ve aile içi şiddetin ortadan kalkması için toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi gerekmektedir.

Türkiye’de Kadına Karşı Şiddeti Önlemek İçin Yapılan Hukuksal Düzenlemelerden Bazıları

- **14.1.1998** tarihinde kabul edilmiş 4320 sayılı “Ailenin Korunmasına Dair Kanun
- 8 Mart 2012 tarihinde TBMM’de kabul edilen 6284 sayılı “Ailenin Korunmasına ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

Boşanma Tartışmaları

- Boşanma oranları dünya genelinde artmaktadır ve bunun sebebi kadınların artan ekonomik bağımsızlığı, geniş aileden çekirdek aile formuna geçiş, ve aile mobilitesinin yükselmesi gibi faktörlerle açıklanmıştır.
- Yüksek boşanma oranlarının bir toplumsal sorun olarak görülüp görülemeyeceği, kişinin politik veya ideolojik yaklaşımına bağlıdır. Ancak, boşanmanın özellikle kadınlar ve çocuklar için olumsuz sonuçları olabildiğine dair kanıtlar mevcuttur; dolayısıyla toplumun geneli için bir mesele haline gelmektedir.

Eğitimde, İş yaşamında ve Gündelik Yaşamda Ayrımcılık

- Bireyler, toplumsal cinsiyet kimlikleri veya cinsel yönelimleri sebepleriyle toplumda ayrımcılığa maruz kalabilmektedir.

Kürtaj Tartışmaları

- Dünya genelinde yıllık yaklaşık **25 milyon** ile **30 milyon** arası yasal kürtaj gerçekleştiği, ve her beş hamileliğin birinin kürtajla sonlandığı tahmin edilmektedir. Ayrıca her sene dünya kadın nüfusunun 1000'de 35'i kürtaj yaptırmaktadır (Painter, 1999).
- Çoğu ulus kürtajı yasallaştırmıştır, ancak çeşitli kısıtlamalar ve koşullar getirebilmektedir. Kürtajın yasak olduğu, veya önünde birçok engel bulunduğu bölgelerde kadınlar yasadışı yollarla kürtaj yaptırmaktadır ve bu "güvensiz kürtaj" tartışmalarını meydana getirmektedir.
- Türkiye'de kürtaj **10 hafta** ve daha erken hamilelikler için yasaldır; ancak pek çok devlet hastanesinde kürtajın gerçekleşmediğini ortaya koyan akademik çalışmalar bulunmaktadır.

SUÇ VE SAPKINLIK

- Biyolojik ve psikolojik yaklaşımlar suçluların bireysel ve içsel özelliklerine odaklanırken; sosyolojik kuramlar bu farklılıkların sebeplerine odaklanmakta ve daha geniş sosyal kuvvetlerin suç ve suçluluğu nasıl etkilediğini incelemektedir.

Suç ve Sapkınlık ile İlgili Yaklaşımlar

Fonksiyonalist Yaklaşım

- Fonksiyonalistler, suçlu davranışının sebebi olarak iki açıklama önermektedir.
- Merton: Toplumda herkesin hedeflerine ulaşma konusunda eşit koşul ve kaynaklara sahip olmaması, ve bu yüzden anomi deneyimlemesi.
- Hirschi: Toplum, bireyin davranışlarını bağlılık, adanmışlık sürekli meşguliyet, inançlar üzerinden kontrol etmektedir. Bu bağlar azaldığında suç görülmektedir. Dolayısıyla bu bağlar güçlü tutulmalıdır.

Çatışmacı Yaklaşım

- Çatışmacı yaklaşıma göre bir davranış kendiliğinden suç içermez; toplum onu bu şekilde tanımlar. Dolayısıyla suç biyolojik, psikolojik veya davranışsal bir olgu değildir; bireyin hukuki yaptırımlar tarafından algılanma ve muamele görme biçimidir.
- Bu yaklaşıma göre ceza hukuku belirli grupların menfaat ve güçlerini korumak için vardır: Ceza adaleti sisteminin kendisi kasten eşitsizdir.

Feminist Yaklaşım

- Toplumsal cinsiyet eşitsizliği kuramları, ataerkil güç ilişkilerinin suçlulukta var olan toplumsal cinsiyet farklılıklarını şekillendirdiğini ifade etmektedir. Kadınlar ekonomik marjinalleştirilme, mağduriyet sonucu veya hayatta kalabilmek için suç işlemektedir.
- Toplumsal cinsiyet eşitsizliği arttıkça kadın suçluluğunun da arttığı savunulmaktadır.
- Ceza yargılama programlarının da eril temellerini eleştirmektedir.

Etkileşimci Yaklaşım

- Belirli bireylerin ve davranışların suçlu olarak tanımlanma süreçlerine odaklanmaktadır.
- "Yaftalama Teorisi": Sapkınlık ve suçluluk belirli davranış biçimlerinde bulunan bir özellik değildir; bu özellik bu davranışı doğrudan veya dolaylı olarak gözlemleyen seyirciler tarafından atfedilmektedir.

Suç Türleri

Şiddet Suçu: Başkalarına karşı kuvvet veya kuvvet tehdidi içeren davranışlar. Ör. ağır saldırı, cinayet, tecavüz, hırsızlık.

Mülkiyet Suçu: Başkalarına karşı kuvvet veya kuvvet tehdidi içermeden para veya mal mülk alma davranışı. Ör. hırsızlık, motorlu araç hırsızlığı, yangın çıkarma.

Çocuk Suçluluğu: **17 yaşa** kadar olan çocuklara yönelik kanunları çiğneme davranışı. Belirli durumlarda çocuklar yetişkin olarak da yargılanabilmektedir. En yaygın çocuk suçluluk örnekleri hırsızlık, motorlu taşıt hırsızlığı olabilmektedir.

MEDYA VE TOPLUMSAL SORUNLAR

- Medya, büyük sayılarda izleyicinin toplumsal sorunlara ulaşmasına olanak sağlamakla birlikte çeşitli ve karmaşık (pek çok olumsuz) etkileriyle kendisi de bir toplumsal sorun haline gelebilmektedir.
- Medya, pek çok kuramcı tarafından şiddeti, cinsiyetçiliği, ırkçılığı, homofobiyi, yaşçılığı ve benzeri baskıcı olguyu teşvik ettiği gerekçesiyle eleştirilmektedir.

Medya ve Toplumsal Sorunlar ile İlgili Yaklaşımlar

Fonksiyonalist Yaklaşım

- Fonksiyonalist yaklaşım, medya ve diğer sosyal kurumlar arasındaki yapısal ilişkiyi incelemektedir.
- Medyanın kendisi, toplumdaki sosyal ve ekonomik koşullar tarafından şekillenmektedir; ancak aynı zamanda bireylerin kendi yaşamları, ulusları ve dünyaları hakkındaki anlayışlarını şekillendirmektedir. Örneğin, şiddet içeren çizgi filmleri izleyen çocukların saldırgan tavırlar geliştirmesi.
- Çatışmacı yaklaşım medyayı işletmelere benzetmektedir. Medyanın amacı ekonomik çıkar olarak görülmekte ve kâr amacı vurgulanmaktadır.
- Medya içeriklerini kontrol edenlerin toplumun duyduklarını, okuduklarını, ve duyduklarını kontrol edebildiğini; dolayısıyla medyanın kendisinin de politik ve sosyal güç anlamına geldiği savunulmaktadır.

Feminist Yaklaşım

- Feminist yaklaşımlar medyanın kadınları ve azınlıkları nasıl temsil ettiğine ve değersizleştirdiğine odaklanmaktadır.
- Medya, kadın ve azınlıkları ya stereotipler aracılığıyla aşağılamakta ya da tamamen dışlamaktadır (yok saymaktadır).

Etkileşimci Yaklaşım

- Etkileşimci yaklaşım medyanın kullandığı sembol ve mesajlara odaklanmakta; ve bunların bireylerin "gerçekliğini" nasıl tanımladığına odaklanmaktadır.
- Medya, bireylerin ne düşündüğünü etkileyerek gündemi belirlemekte ve nelerin "toplumsal sorun" olarak görüldüğünü etkilemektedir.

Medya ve Toplumsal Sorunlar ile İlgili Önemli Kavramlar

Dijital bölünme: Bilgisayar ve internete erişimi olanlar ve olmayanlar arasındaki ayrımı belirtmek için 1990'larda kullanılmaya başlanan bir terimdir. Bu kavram, yeni teknoloji biçimlerini kullanmaya erişimi olanlar ve olmayanlar arasındaki boşluğa dikkat çekmektedir. Dijital bölünme daha büyük bir toplumsal soruna işaret etmektedir: gelir, eğitim düzeyi, etnisite/ırk temelli toplumsal eşitsizlik.

İnternet bağımlılığı: İnternetin aşırı ve verimsiz kullanımı olarak tanımlanmaktadır. Bu kullanım bireyin mesleğini veya sosyal hayatını olumsuz etkilediği durumlarda sorunsallaşmaktadır.

Toplumsal Sorunlarda Aktörlerin Rolü ve Sosyal Politikalar

- Pek çok toplumsal sorunun (örneğin uyuşturucu kullanımı, suç, yoksulluk), etkili sosyal politikalar ve çözümlerle azaltıldığı görülmektedir.
- Yeni kanun ve politikaları gerçekleştirenler siyasetçiler olduğu için hükümet toplumsal sorunları çözmekte öncü olarak görülmektedir; ancak hükümet, toplumsal değişimin tek aktörü değildir.

Medya

- Medya, toplumsal sorunlar düzeyinde özellikle kamuoyu oluşturmaya dönük etkili bir aktör haline gelebilmektedir.
- Büyük sayılarda izleyicinin ve okurun toplumsal sorunlara ulaşmasını sağlamaktadır. Ayrıca hangi olgu veya durumların toplumsal sorun olarak algılandığı konusunda etkili olabilmektedir.

Toplumsal Hareketler

- Toplumsal hareketler toplumsal düzende büyük ölçekli değişiklikler getirme ya da mevcut değişikliğe karşı koyma amacı taşıyan bilinçli, kolektif ve örgütlü girişimlerdir.
- Toplumsal hareketler, toplumsal sorunları tanımlayarak ve bu sorunlara dikkat çekerek sosyal reform ve sosyal politikaların gelişmesinde etkili olmaktadır.
- Toplumsal hareketler bir topluluk hissi ve belirli semboller geliştirdiklerinde güç kazanmaktadır.
- Çoğu toplumsal hareket yavaş, ama önemli reformlara önem vermektedir. Başarılı reform hareketleri üç alanda değişim sağlar; kültür, yeni örgüt ve kurumlar, sosyal politika ve yasalar.
- Tilly (2004) toplumsal hareketleri "çekişmeli siyaset" olarak tanımlamaktadır.